

УДК 657.37

Облікові аспекти формування показників статистичної звітності

Ілляшенко К.В.

кандидат економічних наук,
доцент кафедри обліку і оподаткування
Таврійського державного агротехнологічного університету

Стаття присвячена актуальним питанням розкриття показників статичної звітності. Розглянуто взаємозв'язок між бухгалтерськими та статистичними даними. Проаналізовано використання первинної облікової документації. Висвітлено принципи виправлення помилок у показниках. Запропоновано напрями вдосконалення формування показників статистичної звітності.

Ключові слова: облік, стандарти, інформація, статистика, первинна документація, показники, звітність.

Ильяшенко Е.В. УЧЕТНЫЕ АСПЕКТЫ ФОРМИРОВАНИЯ СТАТИСТИЧЕСКОЙ ОТЧЕТНОСТИ

Статья посвящена актуальным вопросам раскрытия показателей статической отчетности. Рассмотрена взаимосвязь между бухгалтерскими и статистическими данными. Проанализировано использование первичной учетной документации. Освещены принципы исправления ошибок в показателях. Предложены направления усовершенствования формирования показателей статической отчетности.

Ключевые слова: учет, стандарты, информация, статистика, первичная документация, показатели, отчетность.

Iliashenko K.V. ACCOUNTING ASPECTS OF THE FORMATION OF INDICATORS OF STATISTICAL REPORTING

The article is devoted to topical issues of disclosure of indicators of static reporting. The relationship between accounting and statistical data is considered. Use of primary accounting documentation is analyzed. The principles of error correction in indicators are highlighted. The directions of improvement of statistical reporting indicators are proposed.

Keywords: accounting, standards, information, statistics, primary documents, indicators, reporting.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Гармонізація бухгалтерського обліку та звітності з міжнародними стандартами висуває до звітності підприємств нові підвищені вимоги. У зв'язку з цим необхідним є подальше вивчення теорії, нормативно-правової бази, методичних вказівок щодо складання звітності, оскільки правильно складений і вчасно представлений звіт впливає на кінцеві результати виробничо-господарської діяльності підприємств усіх сфер діяльності. Необхідність вирішення питань удосконалення методичного підходу до формування системи показників статистичної звітності та її обліково-аналітичного забезпечення, відповідно до потреб зовнішніх і внутрішніх користувачів, зумовила потребу вдосконалення цього напрямку бухгалтерського обліку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанням методології формування показників статистичної звітності приділена увага багатьох вітчизняних вчених. Так, тією чи іншою мірою статистичну звітність досліджували вітчизняні та зарубіжні вчені-економісти, зокрема М. Бакетті, Ф.Ф. Бутинець,

П.І. Гайдуцький, М.Я. Дем'яненко, В.А. Дерій, В.М. Жук, М.М. Коцупатрій, М.Ф. Кропивко, В.Г. Лінник, М.Ф. Огійчук, Н.Л. Правдюк, П.Т. Саблук, В.В. Сопко, Л.К. Сук, Л.А. Суліменко, Н.М. Ткаченко, Ю.С. Цал-Цалко.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Швидкі зміни в методології бухгалтерського обліку, які пов'язані з приведенням його до міжнародних стандартів, впливають на усі процеси складання фінансової та статистичної звітності, але єдина методика відображення показників все ще недостатньо розроблена.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою статті є дослідження інформаційного наповнення та розкриття облікових аспектів формування показників статистичної звітності.

Виклад основного матеріалу дослідження. У сучасних умовах господарювання дуже велику роль відіграє інформація. Інформаційні ресурси стають одним з основних важелів в управлінні новою інформаційною економікою. Трансформаційні процеси потребують нових підходів до збирання та викорис-

тання інформації, зокрема інформації в бухгалтерському обліку.

Для підприємств та державних органів найбільш поширеним джерелом інформації є фінансова, статистична та податкова звітність, яка формується та складається бухгалтерською службою.

У річних звітах організацій разом з бухгалтерським балансом і фінансовими показниками відбиваються дані про чисельність і заробітну плату працівників, витрати робочого часу, реалізацію продукції, виробництво та собівартість продукції рослинництва і тваринництва, засоби цільового фінансування, баланси продукції, сільськогосподарську техніку та енергетику тощо.

Зауважимо, що економічна статистика як галузь науки, спираючись на положення загальної теорії статистики, вивчає кількісний аспект масових суспільних явищ і процесів у сфері матеріального виробництва з метою виявлення пропорцій, тенденцій і закономірностей їх розвитку. Тобто вона кількісно характеризує дію економічних законів, досліджує обсяг, структуру та динаміку явищ, показує взаємозалежності економічних процесів з урахуванням конкретних природних та історичних умов розвитку суспільства.

Об'єкт вивчення економічної статистики – це процес розширеного відтворення, його здійснення в умовах переходу до ринкових відносин і кінцеві результати для господарства загалом; її предметом як галузі практичної діяльності держави є кількісний аспект масових економічних явищ, які в сукупності характеризують народне господарство [1].

Статистична звітність – форма державного статистичного спостереження, за якої відповідні органи отримують від підприємств (організацій та установ) необхідні їм відомості у вигляді встановлених у законному порядку звітних документів (статистичних звітів) за підписами осіб, відповідальних за представлення та достовірність даних, що повідомляються. За періодичністю звітність поділяється на періодичну й одноразову, а періодична поділяється на поточну та річну [2].

Також статистична звітність – це форма документа, в якому зібрані статистичні дані про роботу підприємства та який подається до спеціальної установи (регіонального органу державної статистики) у затверджені терміни за підписами уповноважених осіб.

Метою складання статистичної звітності є надання інформації державі про соціально-економічні явища на конкретному підприємстві.

Особливістю статистичної звітності є те, що вона поєднує інформацію щодо економічних, соціальних, демографічних, екологічних явищ і процесів. Вона має велике значення для підготовки та прийняття управлінських рішень у сфері визначення стратегії і тактики розвитку країни, регіонів, видів економічної діяльності, окремих суб'єктів господарювання та широкого інформування суспільства з усіх актуальних питань.

Статистика підприємств передбачає інтеграцію потоків інформації для організації наскрізного спостереження за процесами виробництва та продажу продукції, фінансово-майновим станом підприємств, витратами на виробництво та реалізацію продукції, станом розрахунків, інвестиціями, наявністю персоналу та його використанням [3, с. 65].

В.О. Іваненко наголошує на тому, що якщо фінансова звітність має суцільний характер щодо суб'єктів складання та подання, то статистична звітність має вибіркового характеру. Тобто щороку статистичними органами за визначеною методикою складаються переліки суб'єктів господарювання, які повинні звітуватися за тими чи іншими формами статистичної звітності. Така ситуація є причиною неповної вибірки статистичної інформації, що призводить до викривлення результатів на макрорівні [4, с. 119].

Статистична звітність характеризується такими якостями, як обов'язковість, систематичність і достовірність. Статистичну звітність можна класифікувати за різними ознаками. Так, за частотою надання статистичну звітність можна розподілити на періодичну та річну. Періодична звітність (місячна, квартальна) охоплює показники поточної діяльності суб'єктів господарювання. В річній звітності подаються підсумки фінансово-виробничої діяльності суб'єктів за рік. Частота надання звіту зазначається в правій адресній частині під назвою кожного звіту. Слід зазначити, що одна звітна форма може складатися та надаватися щомісячно, щоквартально і наростаючим підсумком за рік [5, с. 75].

Усі респонденти зобов'язані безкоштовно, у повному обсязі за формою, передбаченою звітно-статистичною документацією, у певний термін подавати органам державної статистики достовірну статистичну інформацію, зокрема з обмеженим доступом, а також дані бухгалтерського обліку (ст. 18 Закону № 2614). При цьому склад, обсяги та методологія розрахунків показників, адреси та строки представлення статистичної інформації,

зазначені у звітно-статистичній документації, є обов'язковими для всіх респондентів і не можуть бути змінені без відповідного дозволу органів державної статистики [1].

Відзначимо, що першочерговим етапом облікового процесу є первинний облік інформації. Він відображає виробничу та господарську діяльність підприємства, стан його майна, коштів, розрахунків. Підставами для складання статистичної звітності підприємства є документи первинного обліку та дані статистичного нагляду.

Так, наприклад, джерелами інформації для показників форми № 1-ПВ «Звіт із праці» є первинні облікові документи (табелі обліку використання робочого часу (форма № П-5), наряд на відрядну роботу (форми № П-40 і П-41), обліковий листок праці і виконаних робіт, трудові угоди, акти приймання виконаних робіт тощо), документи бухгалтерського обліку та фінансової звітності, інші документи.

Форма державного статистичного спостереження № 11-ОЗ «Звіт про наявність і рух основних засобів, амортизацію» містить дані щодо первісної (переоціненої) та залишкової вартості власних та отриманих на умовах фінансового лізингу об'єктів, а також орендованих цілісних майнових комплексів, які віднесені до складу основних засобів, та інших необоротних матеріальних активів згідно з П(С)БО 7 «Основні засоби» [6].

Форма державного статистичного спостереження № 1 П-НПП «Звіт про виробництво та реалізацію промислової продукції» ґрунтуються на даних первинної документації (відомості, накладні, акти, картки, книги обліку) та даних поточного бухгалтерського обліку.

Заповнення форми № 50-сг «Основні економічні показники роботи сільськогосподарських підприємств» здійснюється на підставі даних первинного та бухгалтерського обліку, документів з обліку земель.

Показники форми № 1-ІКТ «Використання інформаційно-комунікаційних технологій на підприємствах у 20__ році» ґрунтуються на даних документів первинного обліку (розхідних накладних на відпуск товарів/послуг на основі заявки на придбання, продаж товарів та надання послуг; платіжних дорученнях) та інших документів, таких як укладені відповідно до чинного законодавства договори між оператором, провайдером інтернет-послуг і споживачем про надання послуг щодо підключення та доступу до мережі Інтернет та пов'язаних з нею мереж (письмовий чи усний);

між провайдером програмної послуги і споживачем; рахунки-фактури, зокрема електронні.

На нашу думку, до форми № 1-ІКТ доречно було б додати показники інформаційної активності. Інформаційна активність – це якісний показник, що характеризує ступінь поширення інформації підприємства у зовнішньому інформаційному просторі [7, с. 345].

Підприємства, у показниках статистичних звітів яких виявлені приписки та інші викривлення, вносять виправлення у звіти та в усі взаємозалежні показники інших звітів незалежно від того, хто встановив наявність приписок та інших викривлень у звітах, а також подають виправлені звіти статистичним органам та усім адресатам, яким були спрямовані недостовірні дані. При цьому у звіті потрібно зробити відповідну примітку про причини зміни даних. Підставою для внесення підприємствами виправлень у звіти є акти перевірок, рішення, накази, повідомлення, що отримані від органів державної статистики, інших органів, які під час здійснення своїх функцій контролю виявили приписки та інші викривлення у статистичній звітності [8].

Але під час складання та оброблення статистичної звітності виникає багато різних проблем. Громіздкість форм статистичної звітності, їх велика кількість, багаторазове дублювання даних, трудомісткість складання багатьох показників, їх недосконалість знижують якість необхідної інформації та, відповідно, ефективність прийняття управлінських рішень як на рівні держави, так і на рівні окремого підприємства.

Отже, враховуючи велику кількість статистичної звітності, з метою поліпшення сприйняття інформації користувачами пропонуємо систематизувати форми у вигляді моторійки з 3–4 інформаційних рівнів. Основних форм має бути мало, і вони повинні відображати основні статистичні показники. Подальші форми мають розкривати показники основних форм у систематизованому вигляді. Далі можна використовувати форми з детальним розкриттям показників попередніх форм. При цьому на самому рівні інформація не повинна дублюватися, окрім тих випадків, коли подібне повторення показників має на меті перевірку отриманих даних.

Важливим є також посилення досліджень з обліково-аналітичного забезпечення статистичної звітності підприємств з метою створення науково-методичної бази з накопичення достовірної інформації для її складання.

Висновки з цього дослідження. На підставі викладеного вище ми можемо зробити

висновок, що статистична звітність щільно пов'язана з бухгалтерським обліком, а особливо з первинною бухгалтерською документацією. Однак методологія її складання регламентована органами статистики, тоді як бухгалтерський облік регламентується міністерством фінансів. Тому ми вважаємо, що з метою вдосконалення формування звітних

показників необхідно провести порівняльний аналіз, узгодити статистичну та бухгалтерську нормативну базу, а також розробити методологію, яка буде враховувати усі аспекти цих двох напрямів. Загалом проблематика формування показників статистичної звітності дуже багатогранна та потребує подальших глибоких досліджень.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Про державну статистику: Закон України від 17 вересня 1992 р. № 2614-XII / Верховна Рада України. URL: <http://www.zakon.rada.gov.ua>.
2. Нюанси подання статистичної звітності. Консультант бухгалтера. 2013. № 9 (705). URL: http://cons.parus.ua/_d.asp?r=08FHD6b995a6523b33d1cd3a4affbe4d11b37.
3. Кварцхава О.В. Проблеми формування статистичної звітності в умовах сімейних фермерських господарств. АГРОСВІТ. 2014. № 17. С. 64–68.
4. Іваненко В.О. Інтерпретація облікової інформації про обсяги виробництва промислової продукції через систему показників статистичної звітності. Міжнародний збірник наукових праць. 2010. Вип. 2 (17). С. 118–130.
5. Жук В.М., Озеран А.С. Статистическая отчетность. Бухгалтерский учет и аудит. 2005. № 8. С. 74–88.
6. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби», затв. Наказом Міністерства фінансів України від 27 квітня 2000 р. № 92 / Верховна Рада України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua>.
7. Ілляшенко К.В. Інформаційна активність підприємства та відображення її у звітності. Актуальні проблеми економіки. 2016. № 12 (186). С. 341–348.
8. Статистическая отчетность: изучаем нюансы. Київ, 2013. URL: <https://buhgalter911.com/uk/news/news-32979.html>.

REFERENCES:

1. Zakon Ukrainy "Pro derzhavnu statystyku" vid 17 veresnia 1992 r. № 2614-XII / Verkhovna Rada Ukrainy. Available at: <http://www.zakon.rada.gov.ua>.
2. Niuansy podannia statystychnoi zvitnosti. Konsultant bukhhaltera (2013) № 9 (705). Available at: http://cons.parus.ua/_d.asp?r=08FHD6b995a6523b33d1cd3a4affbe4d11b37.
3. Kvartskhava O.V. (2014) Problemy formuvannia statystychnoi zvitnosti v umovakh simeinykh fermerskykh gospodarstv. AHROSVIT. № 17. Pp. 64–68.
4. Ivanenko V.O. (2010) Interpretatsiia oblikovoi informatsii pro obsiahy vyrobnytstva promyslovoi produktsii cherez systemu pokaznykiv statystychnoi zvitnosti. Mizhnarodnyi zbirnyk naukovykh prats. Vol. 2 (17). Pp. 118–130.
5. Zhuk V.M., Ozeran A.S. (2005) Statisticheskaya otchetnost. Buhgalterskiy uchet i audit. № 8. Pp. 74–88.
6. Polozhennia (standart) bukhhalterskoho obliku 7 "Osnovni zasoby", zatv. Nakazom Minfinu Ukrainy vid 27.04.2000 r. № 92 / Verkhovna Rada Ukrainy. Available at: <http://zakon.rada.gov.ua>.
7. Illiashenko K.V. (2016) Informatsiina aktyvnist pidpriemstva ta vidobrazhennia yii u zvitnosti. Aktualni problemy ekonomiky. № 12 (186). Pp. 341–348.
8. Statisticheskaya otchetnost: izuchaem nyuansyi (2013) Available at: <https://buhgalter911.com/uk/news/news-32979.html>.